«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝	ԴԵԿՈՐԱՏԻՎ – ԿԻՐԱՌԱԿԱՆԱՐՎԵՍՏ ՄԱՐԱՇԻ ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱ՝	*Տեխնոլոգիա*
ՀԵՂԻՆԱԿ՝	*Սուքիասյան Անի*
ՄԱՐԶ՝	*Լոռի*
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝	*Ստեփանավանի թիվ 6 միջնակարգ դպրոց*
ՂԵԿԱՎԱՐ՝	*Մ.գ.դ., դոցենտ, ՌԲԱ պրոֆեսոր Ա. Ծատուրյան*

Ստեփանավան 2022

Բովանդակություն

1.Ներածություն ---------- 3-4

2.Թեմայի պարզաբանում -- 5- 6

3.Մարաշի կարեր ---------- 6-10

4.Պատմական ակնարկ -----12-18

5.Հայկական ասեղնագործության արվեստի դպրոց կենտրոնները ---------- 20

6.Եզրակացություն ----------21

7. Գրականություն ----------22

Ներածություն

Դեկորատիվ-
կիրառականարվեստըընդգրկումէստեղծագործականայնբնագավառներըորումստեղծ
վումենգեղարվեստականկենցաղայինիրեր (կահույք, գործվածք, աշխատանքիգործիք,
ինչպեսնաևզգեստ, զարդ)։Դեկորատիվ-
կիրառականարվեստըդեկորատիվարվեստինժողովրդականստեղծագործությանյութ
ականուհոգևորարժեքներստեղծողոլորտէ։Դեկորատիվարվեստնսկզբնավորվելէհաս
արակությանզարգացմանվաղշրջանում։Դարերիընթացքումայնկրելէտարբերռոճերինևո
ւղղություններիազդեցությունը։ՄԹԱ . II
հազարամյակումՉինաստանումստեղծվելենբրոնզեգեղարվեստականկերտվածքներ,
ոսկրեննեֆրիտեքանդակազարդառարկաներ, մ. թ. ա. V-III
դարերում՝բարձրորակմետաքսեգործվածքներ, խեցեղեն, մ. թ. VIII–X
դարերումծաղկմանէհասելճենապակու, իսկ XIV–XVIII
դարերում՝խեցեգործականարտադրությունը։ՄիջնադարյանԵգիպտոսիդեկորատիվ-
կիրառականարվեստումտարածվածէինդաջածգործվածքները,
նկարազարդխեցեգործությունը, ընդելուզվածկահույքիպատրաստումը,
փայտափորագրությունընևայլն։Դեկորատիվարվեստիգանձարանումիրենցծանրակշիռ
ավանդնունենհայվարպետները։Կարի, ոսկերչության, դրվագման,
խեցեգործությաննարհեստներիայլտեսակներՀայաստանումհայտնիէինմ.թ.ա. III
հազարամյակից։Վաղմիջնադարիցմինչև XIX
դարըպատրաստվելենթանկարժեքմետաղներով, քարերովզարդարված, դրվագված,
ընդելուզվածգրքերինրբագեղկազմերումասնատուփեր։Գիտականգրականությանմեջ
19-րդդարի 2-րդկեսիցդեկորատիվ-
կիրառականարվեստիստեղծագործություններըդասակարգվումեն
.ըստգործնականնշանակության .ըստնյութի (մետաղ, փայտ, խեցի),
.ըստկատարմանտեխնիկայի (փորագրում, ասեղնագործում, ձուլում, դաջում,
դրվագում)։Այդդասակարգումըպայմանավորվածէդեկորատիվ-
կիրառականարվեստիկառուցվածքայինտեխնոլոգիականէությամբևարտադրությանհ
ետանմիջականկապով։Գործնականնգեղարվեստականխնդիրներըլուծելովհամատեղ
, ինչպեսևճարտարապետությունը, դեկորատիվ-

կիրառականարվեստըպատկանումէև՛նյութական,
և՛հոգևորարժեքներիստեղծմանոլորտին:

Լինելովնյութ, միջավայրիբաղկացուցիչմաս՝դեկորատիվ-կիրառականարվեստիգործնիրգեղագիտականարժանիքներով, կերպարայինկառուցվածքովուբնույթովներազդումէմարդուհոգեվիճակիվրա [1]:

Դեկորատիվ–կիրառական արվեստի հնագույն տեսակներից է ձեռագործը՝ասեղնագործությունը :Այն միաժամանակ արվեստի ամենամասսայական ձևերից է՝իր ստեղծմամաբ ,տարածմամբ , դերով և նշանակությամբ:

Հայկական ասեղնագործ արվեստը մեծ տեղ է գրավում ոչ միայն ազգային գեղարվեստական մշակուրթի մեջ ,այլև կարևոր ներդրում է համաշխարհային դեկորատիվ-կիրառական արվեստի գանձարանում :

Ասեղնագործության արվեստը բազմադարյան պատմությունն ունի :Սերնդեսերունդ փոխանցվելով ՝ վերամշակվել ու կատարելագործվել են դեկորատիվ-կիարառական արվեստի հնագույն ու սիրված ձևերից մեկի ՝ ասեղնագործության զարդանկարները ,գունային լուծումները , տեխնիկական հնարները :

Յուրաքանչյուր ժողովուրդ, կենցաղի առանձնահատկություններից, սովորույթներից ու բնությունից կախված ստեղծել է ասեղնագործրության իր ձևերը , իրկոմոզիցիոն լուծումները ,իր զարդանկարները:

Ասեղի և ասեղնագործության ծագումը շատ հին է. բույսի փշերից կամ ձկան ոսկորից ,ապա փայտից, փղոսկրից,այնուհետև մետաղից պատրաստված ասեղներ են օգտագործել:

Հայկական ասեղնագործությունը հիմնականում զարգացել է երեք ճյուղերով՝

- ժողովրդական՝ կապված գեղջկական տարազի և կենցաղի հետ
- քաղաքային՝ առևտրա-արհեստավորական
- եկեղեցական

Բոլոր ճյուղերի ասեղնագործ զարդարանքները կատարվել են հայուհիների ձեռքերով և դա իր ազդեցությունն է ունեցել միասնական ազգային ոճի ստեղծման պահպանման գործում [2]:

[3] նկ 1 https://www.pinterest.com/pin/136516051102467 98/

ԹԵՄԱՅԻ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄ

Նպատակ ունենալով ներկայացնել պատմամշակութային հինավուրց մեր հարուստ ժառանգությունը, ուզում ենք հատկապես ներկայացնել Մարաշի ասեղնագործություն , որպես պատմական Կիլիկիայում տարածված անկրկնելի կարատեսակներից՝ ամենաուշագրավը :

Մեր նպատակն է սերունդներին փոխանցել հարուստ ժառանգությունը ,որըթողել են մեր նախնիները : Կարծում եմ , մեծ գործ է պահպանել ավանդական նախշերը ՝ հին հայկական խորհրդանիշներ,հնու եկածասեղնագործության եղանակները և հնարքները փոխանցել նոր սերունդներին: Շատ լավ հնարավորություն է, դա իրականացնել հանրակրթական դպրոցներում՝տեխնոլոգիայի դասաժամերին ՝<<Նյութի գեղարվեստական մշակում >> թեմայում , 6-7-րդ դասարաններում :Կարելի է նաև իրագործել արտադասարանային խմբակների միջոցով ՝ընդգրկելով տարբեր տարիքային խմբերի աշակերտներ :

Այս ձևով կարող ենք պահպանել և սերնդեսերունդ փոխանցել մեզ հասած, եզակի այս ասեղնագործության տեսակը , որը խաչկար իր տեսակով թշնամու կողմից չի ընդօրինակվել ,անեղծ է մնացել ու հասել մեզ :

Մեր վերը նշած առաջարկությունները ինքնանպատակ չէ, քանի որայսօր ասեղնագործությունը խիստ արդիական է նորաձևության մեջ և այն օգտագործվում է հագուստների մոդելավորման , աքսեսուարների ձևավորման համար և միջոց է ձեռ նարկատիրական գործունեփություն իրականացնելու համար:

Ժամանակակից հագուստի մոդելավորման մեջ ազգային տարազի ինքնատիպ ձևերը ,նմուշները ներառելը խիստ արդիական է ու ժամանակակից :

Այսպիսով կունենանք երկուսը մեկում արդյունք. և՛ հնի՝մեզ ավանդված արդիականացվող հարստության պահպանություն, և՛բիզնե գաղափար :

ՄԱՐԱՇԻ ԿԱՐԵՐ

Կիլիկիայում յուրաքանչյուր քաղաք հայտնի է եղել իր կարատեսակներով որոնք կրել են տվյալ քաղաքի անունը .Մարաշի կար , Այնթափի կար , Քիլիսի կար,Տարսոնի կար ,Զեյթունի կար:

Կիլիկիայում տարածված կարատեսակներից ամենաուշագրավները Մարաշի կարերն են: Որոնք տարածված են եղել Մարաշ քաղաքում ու բոլոր այն վայրերում , ուր ոտք է դրել ու իր օջախի ծուխն է երկինք հանել մարաշցին :

Մարաշի ասեղնագործ զարդարանքներն իրենց նրբությամբ անկրկնելիությամբ այժմ էլ հիացնում են բոլորին : Դրանք ասեղնագործված են մարաշի երկու՝ հարթակար և հյուսված կարերով :

Հարթակար - գործող թելը մնում է կտորի երեսին հակառակ կողմից միայն թելեր են երևում , կարի կութերն իրար հավասար չեն : Առաջին շարքում բաց մնացած թելերը գործող թելով ծածկվում են երկրորդ շարքում ,որի անհավասար ,բարձր ու ցածր կարերն անհարթ մակերես են ստեղծում: Այս կարատեսակով ասեղնագործել են ծածկոցներ , վարագույրներ ,գորգեր ,փռոցներ:Օգտագործել են բամբակյա մետաքսյա, երբեմն էլ՝ոսկյա թելեր :

https://www.pinterest.com/pin/633387439246539/[4] նկ 2

Հյուսվածքակար –այս կարաձևը գաղտնակար է ,որի գաղտնիքը ծանոթ է եղել միայն Մարաշի կանանց . այն իր բարդության պատճառով չի տարածվել և սահմանափակվել է միայն Մարաշ քաղաքում: Մարաշի հյուսված կարը ոչ միայն հայկական ,այլև ասեղնագործ արվեստի պատմության մեջ հատուկ տեղ է գրավում :Զարդանկարի կենտրոնական մասում ուղիղ գիծ է գծվում ,ապաայդ գիծը հակադիր ուղղությամբ, հավասարահեռհատվում է մեկ սմ երկարությամբ գծիկներովասեղնագործությունը կատարվում է չորս քայլով: Կարատեսակը պահանջում է լարված ուշադրություն,հյուսված կարի ճիշտ կաըտարումը կապված է ասեղ – թելի անցումների գաղտնիքների հետ, խստորեն պահպանվում է ասեղնակարի ճիշտ ընթացքը , որը կատարվում է ձախից աջ : Մի շարքն ավարտելուց հետո, առանց թելը կտրելու պետէ է կտորը շրջել և հակառակ ուղղութայմբ ետ գնալ այնպես , որ նորից ասեղննագործվի ձախից աջ ուղղությամբ:Մարաշի հյուսված կարը երբեմն անվանում են խաչկար, խաչասեղ:

Մարաշի հարթակարում գործող թելերը հաստ էին,փափուկ թույլ ոլորքի ,իսկ հյուսված կարում է՝ բարակ ու լավ ոլորված:

Մարաշի, թե առաջի աճի հարթակարով ,թե երկրորդ հյուսված կարով կատարված ասեղնագործությունները ,ժողովրդական ստեղծագործության բարձր ճաշակի ևվարպետության երաշխիք են ,ասեղնագործ արվեստի գեղեցիկ,ինքնատիպ ,բարձրարժեք նմուշներ[5]:

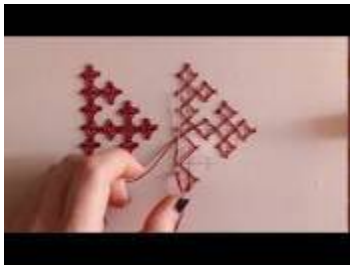

[6]նկ 3https://www.youtube.com/watch?v=VoR7Uwn2jjg

Ասեղնագերծությունը կատարվում է միշտ ձախից աջ:Այս կարաձևն ունի նաև այլ բարդ տարբերակներ ,որի գաղտնիքները հայտնի են եղել միայնՄարաշի հմուտ ասեղնագործներին :

Ասեղնագործությունն այնքան նուրբ ու գեղեցիկ է ստացվում ,որ կարծես կտորի վրա ծակոտկեն ժանյակ լինի:

Աշխատանքըսկսելուհամարանհրաժեշտէրընտրելհորինվածքըևգծագրելկտորիվրա :

Գծողըհաճախառանձինվարպետէրևնրագործիքըեղեգնյագրիչնէր շեղակիկտրվածծայրով:

Նախօրոքպատրաստվածփայտիվրափորագրվածկաղապարիմիջոցովնախշըտպվում էրկերպասիվրա:

Եթենախատեսվումէրաշխատելմուգգույնիմակերեսիվրա՝կաղապարըթաթախվումէր օսլայիմեջևապասեղմվումկերպասիերեսին:Բացգույնիմակերեսիդեպքումկաղապար ըթաթախվումէրկապույտլեղականերկիմեջ:

Մշակույթի յուրաքանչյուր բնագավառ տվյալ ժողովրդի կյանքի ու մտածո ղության յուրովի վերարտադրությունն է: Հայկական ասեղնագործ արվեստի դարավոր

ավանդներն արտահայտում են հայ ժողովրդի ճաշակը ,նրա գեղարվեստական ու ստեղծագործական ինքնատիպությունը : Զարդանախշերը որոնք ծնունդ են առել նախնադարյան հասարակարգում ,տարբեր դարերում ,տարբեր դասակարգերի կողմից , տարբեր իմաստ ու նշանակություն են ունեցել :

Ինչպես դեկորատիվ- կիրառական արվեստի մյուս ճյուղերում , այնպես էլ ասեղնագործ արվեստում հանդիպում են երկրաչափական , բուսական , կենդանական, ինչպես նաև երկնային մարմինների երևակայական ձևերի պարզ ու բարդ բովանդակություն ունեցող զարդանախշեր , պատկերագրություններ [7]:

[8] նկ.4

/https://www.pinterest.com/pin/353110427017700438//

]նկ.5

/https://www.pinterest.com/pin/247486942014210712/

Կարաձևնասեղնագործվումէայսպես.առաջինշարք- թելնամրացնումենքկտորին, դուրսենքբերումկտորիերեսը: Առաջինուղղահայացգծիկիվերևիմասիկտորից 2-3 թելվերցնելուցհետոիջնումենքհաջորդգծիկիներքևիմասը ,դարձյալվերցնում 2-3 թել ,բարձրանում 3-րդգծիկիվերևիմասը ,4-րդիներքևը ,5-իվերևըևայդպեսավարտումենքառաջինշարքը:

Ասեղնագործությունը ձեռքի մեջ շրջում ենք այնպես,որ վերջին խաչմերուկ

Կարն առաջինը դառնա և, առանց թելը կտրելու ,դարձյալ ձախից աջասեղնագործում ենք երկրորդ շարքը նույն հաջորդականությամբ , ինչպես առաջին շարքում , միայն պետք է հիշել , որ վերևից իջնող թելը պետք է անցնի առաջին շարքի խաչմերուկ կարի , թելի տակից ,իսկ ներքևից բարձրացողը `վրայից :

Առաջին և երկրորդ շարքերի ճիշ գործելուց է կախված երրորդ և չորրորդ շարքերի ճիշտ ասեղնագործելը :Առաջին և երկրորդ շարքերում ասեղը կպչում է

կտորին և կտորի հակառակ կողմում իրար զուգահեռ ուղղություններով մանրիկ կարեր են երևում: Երրորդ և չորրորդ շարքերում ասեղն այլևս կտորին չի կպչում ,այլ միայն որոշակի հաջորդականությամբ հյուսվում է խաչմերում թելերին: Երրորդ շարքումասեղն անցնում է միայն ասեղնագործության վերին մասով,այդ շարքն ավարտելուց աշխատանքը շրջելուց հետո դարձյալ ձախից աջ ուղղությամբ ասեղնագործում ենք `չորրորդ շարքը. Այստեղ նույնպես ասեղնագործվում է վերին մասը:[10]

1] նկ. 6

https://www.pinterest.com/pin/106693096033116/7947

https://www.pinterest.com/pin/106693096033116/7947[12] նկ. 7

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

<<Գեղեցիկը պետք է պահպանել, վերցնել որպես նմուշ,

ելակետ ընդունել այն , եթե նույնիսկ <<հին>> է ...>>:

Հայ ժողովրդի ասեղնագործ արվեստն անցել է երկարատև պատմական ուղի,ենթարկվել ժամանակի դատին, հաստատվել որպես ժողովրդի հոգեբանության ինտելեկտի ու ճաշակի զարգացումն իր մեջ կրող գեղարվեստական գործունեության ոլորտ, և իր երանգն է հաղորդել ազգային գեղարվեստական մտածելակերպին : Գեղարվեստական մտածելակերպի ձևավորման վրա մեծապես ազդում են այն բնաշխարհն ու կենցաղը, որում ապրում է ժողովուրդը: Բնաշխարհի հետ կապը տեսանելի է հայկական ասասեղնագործ արվեստում :

Հայկական ասեղնագործությունը ինքնքտիպ է .այն տարբերվում է զարդանախշերով ,զարդակարեով , կատարման տեխնիկայով,գույներով և ոճով:

Հին հայկական ասեղնագործության զարգացման տարբեր աստիճանի մասին է վկայում մատենագրակական տվյալները :

/ Ագաթանգեղոս ,Մովսես Խորենացի և ուրիշներ/

Դեռևս հինգերորդ դարից պահպանվել են նկարագրություններ վկայություններ ասեղնագործ շքեղ հանդերձանքի ,եկեղեցական զարդարանքների մասին:

Յոթերորդ դարը համարվում է հայկական արվեստի վերածննդի դար : Անանյա Շիրակացին, Մովսես Կաղանկատվացին հիացմունքով են խոսում ոսկեթելով ու մետաքսաթելերով կատարված ասեղնագործությունների մասին:

Ցավոք այդ բանվածքները / հյուսվածքները , գործվածքները , զարդակարերը/ Ժամանակի փորձություններիմ չեն դիմացել, և այսօր մեզ հասռել են միայն գրավոր վկայություններ:

Հարուստ են տվյալները նաև Հովհաննես Դրասխանակերտցու ,Արծրունու, Ստեփանոս Տարոնցու, Ուռհայեցու աշխատություններում միջնադարի բանաստեղծ ները նույնպես գովերգել են շքեղ զարդարանքները , ոսկեթելով ասեղնագործվածհագուստները: Ասեղնագործ հագուստ- զարդարանքների մասին շատ կարևոր տվյալներ կա նաև Ներսես Շնորհալու մոտ /12-րդ դար/: Միջին դարերից պահպանվել են ասեղնագործ պատառիկներ `ձեռագրերի կազմաստառներ , ծածկոցների մնացորդներ եկեղեցական ասեղնագործ զարդարանքներ:

Կապեր ունենալով Ասորեստանի , Բաբելոնի, Եգիպտոսի, Իրանի, Հնդկաստանի, Բյուզանդիայի մշակուլթի հետ `հայ ժողովուրդը համապատասխան փոխազդեցություններով զարգացրել է իր մշակուլթը:

Կիրառական արվեստները հարևան ժողովուրդների ու նվաճողների կողմից ևս մշտապես բարձր են գնահատվել : Տասներորդ դարում արաբ աշխարհագիր Իբն Հաուքալը իր << Գիրք ճանապարհների և երկրների >> աշխատության մեջ գրում է.

<< Դաբիլում / Դվին/պատրաստում են մեծ քանակությամբ մետաքսե շորեր:

Դրանց մասին պետք է ասել որ Ռումի հողում էլ կան բայց . սրանք ` Դվինում պատրաստվածները , ավելի արժեքավոր են : Իսկ ինչ վերաբերվում է առհասարակ հայկական գործվածքներին դրանք գլխաշորեր են ծածկոցներ , գորգեր և բարձեր , դրանց նմանը չկա աշխարհի մի ծայրից մյուսը ` բոլոր ուղղություններով>>:

Հայակական ասեղնագործ արվեստը հետաքրքիր է նաև այն ընդհանրություններով , որ ունի հայկական ավանդական կիրառական արվեստի այլ ճյուղերի հատկապես դաջազարդության , մանրանկարչության հետ:

Պահպանված ամենահինասեղնագործ պատառիկները աշխարհիկ՝քաղաքային բնույթի են, որոնք հայտնաբերել Է Ն.Մառի հնագիտական արշավախումբը Անի քաղաքում կատարած պեղումներից. / 19- րդ դարի վերջ -20-րդ դար սկիզբ/: Այդ փոքրիկ նմուշներով / 12-13-րդ դդ./ սկսվում է հայկական ասեղնագորշծ արվեստի փաստական պատմությունը: Ըստ Հ.Օրբելու՝ Անիի հազվագյուտ նմուշների մեջ աչքի են ընկնում Հոնենց Տիգրանի փոքրիկ ազգականուհու քարափոր դամբարանից գտնված մետաքսյա ասեղնագործ հագուստը ,գլխի տակի , երեսի ծածակոցները և այլ պատառիկներ /Տես <<Շիրակ-Կարինի ասեղնացործությունը >>:[13]

http://barev.today/img/uploads/7770173ac71fea87026f28f5bbf8c7ab.jpg

[14] նկ.8

https://pin.it/7KcQ7S8

[15] Ա49

Մեծթիվենկազմումհետագադարերինմուշները , որոնքինարավորություններենտալիսըստամենայնիուսումնասիրելարվեստիայդնուրբուհարուստբնագավառը:

Միջնադարյանասեղնագործարվեստիբազմաթիվնմուշներենպահպանվելհայկական տաճարներումուեկեղեցիներում : Ամենահինզարդարանքները 15-րդդարիցեն , խոշորագույնմասը՝ 17 կհետագադարերից : Ասեղնագործությանկատարյալնմուշներեն 17-18-րդդեկեղեցականվարագույրները / Էջմիածնիմայրտաճարիավագխորանիվարագույրը , 1705- 1714 թթ. ,նկարիչ՝ԳրիգորՄարզվանեցի,

ասեղնագործսրբապատկերները, սկիհների ,գրակալների , ծածկոցները:

Այդաշխատենքներումասեղնագործությունըհասցվածէայնպիսիվարպետության, որնիրտեխնիկայովնմանվումէգեղանկարչականպատկերմանը:Մշակույթիյուրաքանչյուրբնագավառտվյալժողովրդիկյանքիումտածողությանյուրովիվերարտադրությունն է :

Հայկականասեղնագործարվեստիդարավորավանդներնարտահայտումենհայժողովրդիճաշակը , նրագեղարվեստականուստեղծագործականինքնատիպությունը:Հայժողովուրդըստեղծելէիրզարդանախշերը, որպեսպատմականորենանհարաժեշտուանխուսափելիհետևանք՝իրկյանքի, պայքարիումտածողության : Այդզարդանախշերը ,որոնքծնունդենառելնախնադարյանհասարակարգում , տարբերդարերում , տարբերդասակարգերիկողմիցտարբերիմաստունշանակություններունեցել :

Հայկականասեղնագործարվեստն , անցնելովդարերիմիջովպահպանելէինքնուրույնության ,միասնականժողովրդականոճիհիմնականգծերըն , միշտապրելովժամանակիհետհարստացելէնորոնորհորինվածքներով :Ամենմիասեղ-նագործնմուշ, լինելովորոշակիշրջանիմշակութայինավանդույթներիարգասիք, նաևխորապեսանհատականացվածէ, արտացոլոլովասեղնագործողիճաշակը , տաղանդը ,գույներնզարդանախշերընտրելու ,

հորինվածքինտարբերպլաստիկևռիթմիկլուծումներհաղորդելունրաունակությունը:[16]

Armenian costume of Partsr Hayk - photos OVENK

[17] նկ. 10

https://pin.it/6YuHpsE[18] նկ 11

Ազգագրական սովորույթների պահպանողականության շնորհիվ ավանդա-կան զարդրանքները պահպանվել են ժողովրդի մեջ ու անցել սերնդեսերունդ: Իսկ ազգային սովորույթն ու ավանդույթն անհանար է պատկերացնել առանց տարազի: Հայուհու տարազը հարուստ էր ասեղնագործությամբ: Գոգնոցն այդ տարազի անբա-ժանելի մի մասն էր՝ նրա ձեռագործ ասեղնագործությունը :Այն ունեցել է միայն գեղագիտական նշանակություն,գեղեցկություն է հաղորդել տարազին: Հայոց ազգային տարազները պատմության թանգարանի լավագույն ցուցանմուշներից են :

Սերնդեսերունդ փոխանցված հայկական ազգային զգեստները որոշ փոփոխությունների ենթարկելով ,մոդեռնացնելով , այսօր էլ հնարավոր է կրել և ,որպես ժառանգություն փոխանցել հետագա սերունդներին: [19]

ՀԱՅԿԱԿԱՆԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ԴՊՐՈՑ – ԿԵՆՏՐՈՆՆԵՐԸ

Հայկական ասեղնագործ արվեստը , անցնելով դարերի միջով պահպանել է ինքնուրույնության , միասնական ժողովրդական ոճի հիմնական գծերը և , միշտ Ապրելով ժամանակի հետ , հարստացել է նորոնոր հորինվածքներով : Ամեն մի ասեղնագործ նմուշ ,լինելով որոշակի շրջանի մշակութային ավանդույթների արգասիք, նաև խորապես անհատականացած է, արտացոլելով ասեղնագործողի ճաշակը , տաղանդը ,գույներ և զարդանախշեր ընտրելու , հորինվածքին տարբեր պլաստիկ և ռիթմիկ լուծումներ հաղորդելու նրա ունակությունը :

Ասեղնագործությունը տարածված է եղել հայկական բոլոր շրջաններում ՝ կենտրոնանալով Վան- Վասպուրականի , Շիրակ- Կարինի , Սյունիք –Արցախի Արարատյան երկրի , Կիլիկիայի և հայ մշակույթի 2 խոշոր կենտրոնների՝ Թիֆլիսի ու Կ. Պոլսի , ինչպես և գաղթավայրերի դպրոց – օջախներում:

Պահպանելով ազգային միասնական ոճը՝ ամեն մի դպրոց զարգացրել է ասեղնագործության իր ձևերն ու տեսակները : Միասնություն ՝ տարբերության մեջ , տարբերակներ ՝միասնական նախշերի մեջ .սա է արվեստի հայկական ոճի կարևոր առանձնահատկությունը: [20]

Եզրակացություն

Մշակույթի յուրաքանչյուր բնագավառ տվյալ ժողովրդի կյանքի ու մտածողության յուրովիվերարտադրությունն է:Հայկական ասեղնագործ արվեստի դարավոր ավանդներն արտահայտում են հայ ժողովրդի ճաշակը նրա գեղագիտական ու ստեղծագործական ինքնքնատիպությունը:

Բազմաշնորհ հայ կինը իր մտքի ու հոգու թելադրանքով արարել է յուրատիպ ասեղնագործություն: Յուրաքանչյոիր նախշով, յուրաքանչյուր գույնով ,յուրաքանչյուր թելով արտահայտել է գեղեցկի իր ընկալումը , որը նաև նրա հավատի քրիստոնեականդավանանքի նվիրման արտահայտություն է :Այդ է վկայում այն փաստը ,որ ասեղնագործությունը իրենից ներկայացնելով խաչերի շարան, վկայում է հայ մարդուհավատը առ քրիստոնեություն : Այդ է պատճառը , որ Մարաշի խաչկարը մնացել է զուտ հայկական և այլադավանների կողմից չի սեփականացվել :

Այս ամենը նկատի ունենալով ,կարծում ենք վերը բերված նկատառումները՝ հանրակրթական դպրոցում տեխնոլոգիայի ծրագրում ներառելու մասին,գտնում ենք ճիշտ է տեղին և պատճառաբանված :

Գրականություն

1. [1] Ներածություն - Հայկական Սովետական հանրագիտարան /հ. 3, էջ 333/

2. [2]<< Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան,Ժ.Ավետիսյան Երևան 2002թ.<< Զանգակ -97>> հրատարակչություն

3. [3] Նկար 1 https://www.pinterest.com/pin/13651605110246798/

4. [4]Նկար 2 https://www.pinterest.com/pin/633387439246539/

5. [5]<< Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան,Ժ.Ավետիսյան Երևան 2002թ.<< Զանգակ -97>> հրատարակչություն / էջ 59-62 /

6. [6] Նկար 3 https://www.youtube.com/watch?v=VoR7Uwn2jjg

7. [7] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան,Ժ.Ավետիսյան Երևան 2002թ.<< Զանգակ -97>> հրատարակչություն / էջ62 /

8. [8] Նկար 4 https://www.pinterest.com/pin/353110427017700438//

9.[9] Նկար 5 /https://www.pinterest.com/pin/247486942014210712/

10.[10] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան, Ժ.Ավետիսյան Երևան 2002 թ. << Զանգակ -97>> հրատարակչություն /էջ -61-62/

11 . [11]Նկար 6 https://www.pinterest.com/pin/106693096033116/7947

12.[12] Նկար 7 https://www.pinterest.com/pin/106693096033116/7947

13.[13] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան, Ժ.Ավետիսյան Երևան 2002 թ. << Զանգակ -97>> հրատարակչություն /էջ -6-8/

14. [14] Նկար 8 http://barev.today/img/uploads/7770173ac71fea87026f28f5bbf8c7ab.jpg

15. [15] Նկար 9 https://pin.it/7KcQ7S8

16 . [16] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան, Ժ.Ավետիսյան

Երևան 2002 թ. << Զանգակ -97>> հրատարակչություն /էջ 5-9/

17. [17] Նկար 10 Armenian costume of Partsr Hayk - photos OVENK

18. [18] Նկար 11 https://pin.it/6YuHpsE

19. [19] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան, Ժ.Ավետիսյան

Երևան 2002 թ. << Զանգակ -97>> հրատարակչություն /էջ 18-20/

20.[20] << Հայկական ասեղնագործություն >> հեղինակ՝ Կ.Պապիկյան, Ժ.Ավետիսյան

Երևան 2002 թ. << Զանգակ -97>> հրատարակչություն /էջ 22/